BA-B.Ed

Question Papers

Semester-6th

June, 2022

Scanned with CamScanner

Roll No. .....

Total No. of Pages : 3

PC 52351-M

K-67/2052

TEACHING OF PHYSICAL EDUCATION—II

(Common for B.A. B.Ed. & B.Sc. B.Ed.)

Semester–VI

Time Allowed : 1½ Hours] [Maximum Marks : 35

Note :— Candidates are required to attempt ***one*** question each from Sections A and B and the Section C is compulsory. Attempt all the ***five*** short answer questions of Section C.

SECTION—A

1. Discuss the organization structure of Athletic meet in detail. 10

2. Discuss the concept and characteristics of command method and lecture cum demonstration methods of teaching physical education in detail. 5+5

SECTION—B

3. What are the steps of a lesson plan ? Discuss the objectives of a good lesson plan for effective teaching in physical education. 2+8

4. Discuss the concept and importance of evaluation in physical education and sports for good physical education program. 2+8

Scanned with CamScanner

SECTION—C

5. Write short answer on the following :

(a) What do you mean by league of round robin tournament ?

(b) What do you mean by project method of teaching ?

(c) What are the concept of lesson planning in physical education

(d) What do you mean by objective type of test for evaluation i physical education ?

(e) What are the different types of sports tournaments ? 5×3=1

(ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ)

ਨੋਟ:- ਪ੍ਰੀਖਿਆਰਥੀ ਭਾਗ ਓ ਅਤੇ ਅ ਵਿਚੋਂ **ਇੱਕ-ਇੱਕ** ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਅਤੇ ਭਾਗ ਏ ਸਾ ਕਰੋ। ਭਾਗ ਏ ਵਿਚਲੇ ਸਾਰੇ 5 ਸੰਖੇਪ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ।

ਭਾਗ—ਓ

1. ਐਥਲੈਟਿਕ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਲਈ ਸੰਗਠਨ ਦੀ ਸੰਰਚਨਾ ਬਾਰੇ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਚਰਚਾ ਕਰੋ 1

2. ਸਰੀਰਕ ਸਿਖਿਆ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਲਈ ਕਮਾਂਡ-ਵਿਧੀ ਅਤੇ ਲੈਕਚਰ ਨਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਵਿਧੀ ਦੇ ਸੰਕਲਪਾਂ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲੱਛਣਾਂ ਦੀ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਜਾਣਕਾਰ ਦਿਓ। 5+5

ਭਾਗ—ਅ

3. ਪਾਠ-ਵਿਉਂਤ ਵਿਚਲੇ ਪੜਾਓ ਕਿਹੜੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ? ਸਰੀਰਕ ਸਿਖਿਆ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਢੰ ਨਾਲ ਅਧਿਆਪਨ ਲਈ, ਚੰਗੀ ਪਾਠ-ਵਿਉਂਤ ਦੇ ਮਨੋਰਥਾਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 2+8

4. ਚੰਗੇ ਸਰੀਰਕ ਸਿਖਿਆ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਲਈ ਸਰੀਰਕ ਸਿਖਿਆ ਦੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਦਾ ਉਲੇਖ ਕਰੋ। 2+8

ਭਾਗ—ਏ

5. ਸੰਖੇਪ ਉੱਤਰ ਲਿਖੋ :

(ਓ) ਲੀਗ ਆਫ ਰਾਉਂਡ ਰੋਬਿਨ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ?

(ਅ) ਅਧਿਆਪਨ ਦੀ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਵਿਧੀ ਦੇ ਅਰਥ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰੋ।

(ਏ) ਸਰੀਰਕ ਸਿਖਿਆ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿੱਚ ਪਾਠ-ਵਿਉਂਤ ਦੇ ਸੰਕਲਪਾਂ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰੋ।

(ਸ) ਸਰੀਰਕ ਸਿਖਿਆ ਵਿੱਚ ਮੁਲਾਂਕਣ ਲਈ ਓਬਜੈਟਿਵ ਕਿਸਮ ਦੀ ਪਰਖ ਦੇ ਮਨੋਰਥ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ?

(ਹ) ਖੇਡ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਵਿਭਿੰਨ ਕਿਸਮਾਂ ਕਿਹੜੀਆਂ ਹਨ ? ਸਪਸ਼ਟ ਕਰੋ। 5×3=15

Scanned with CamScanner

512

Roll No. .....

Total Pages : 6

55635/MH

C/2052

ENGLISH COMMUNICATION SKILLS

Semester–VI

Time Allowed : 3 Hours] [Maximum Marks : 75

Note : Attempt all questions :

1. What is the theme of the poem 'Kubla Khan'? Explain.

Or

Write down the summary of the poem *'The Road not taken'* by Robert Frost. 12

Scanned with CamScanner

2. Explain any **two** of the following stanzas with reference to context :

(a) And all the men and women merely players;
They have their exits and their entrances;
And one man in his time plays many parts,
His acts being seven ages. At first the infant,
Mewling and puking in the nurse's arms;
And then the whining school-boy, with his satchel
And shining morning face, creeping like snail
Unwillingly to school.

Or

(b) That's my last Duchess painted on the wall,
Looking as if she were alive. I call

That piece a wonder, now; Fra Pandolf's hands
Worked busily a day, and there she stands.
Will't please you sit and look at her? I said
"Fra Pandolf' by design, for never read
Strangers like you that pictured countenance,
The depth and passion of its earnest glance,
But to myself they turned

Or

(c) May she be granted beauty, and yet not
Beauty to make a stranger's eye distraught,
Or hers before a looking-glass; for such,
Being made beautiful overmuch,
Consider beauty a sufficient end,

Scanned with CamScanner

Lose natural kindness, and maybe

The heart-revealing intimacy

That chooses right, and never find a friend.

5½+5½=11

3. Develop a story with the help of given outline (200-250 words) :

Two crows.....nest in a tree.....laid eggs.....a snake in the hollow of the tree.....ate up eggs time and again.....crows made a plan.....picked up necklace.....people chased.....necklace in the snake's hole.....stick used for taking out.....snake killed.....crows had their revenge.

11

4. Draft an application and also attach your Curriculum-vitae for the post of a *'College Lecturer in English'*.

4+7=11

5. Attempt any **10** short questions out of the following:

(i) Why is the lady without mercy?

(ii) What is the third stage of man?

(iii) What was the locale of the poem 'Kubla Khan'?

(iv) Explain the line- "This grew; I gave commands; then all the smiles stopped together."

(v) Who are the happy birds of nature?

(vi) What appeal does the poet make to the west wind?

(vii) "I will drink life to the less". Comment.

(viii) Who was Aphrodite?

(ix) What type of life does the poet aspire for?

(The Kingfisher)

Scanned with CamScanner

(x) Can the unknown citizen think for himself?

(xi) Why does the mother thank God at the end of the poem? (Night of the Scorpion)

(xii) Comment on the line. "My mind has found an adult peace"? 10×3=30

Scanned with CamScanner

Roll No. .....

Total Pages : 7

55611/MH

C–2052

PUNJABI COMPULSORY

Paper–III

Semester–VI

Time Allowed : 3 Hours] [Maximum Marks : 75

ਨੋਟ: ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹਨ।

ਭਾਗ-ਓ

1. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ **ਇਕ** ਦਾ ਉੱਤਰ ਦਿਓ:

'ਗਰਾਮ ਦਿਉਤੇ' ਨਿਬੰਧ ਦਾ ਸਾਰ ਲਿਖੋ।

Scanned with CamScanner

ਜਾਂ

'ਲੋਕ ਨਾਚਾਂ ਦਾ ਜਨਮ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ' ਨਿਬੰਧ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਵਸਤੂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 12

ਭਾਗ-ਅ-1

2. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪੈਰ੍ਹੇ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕਰੋ: 9

Do you know what attention it ? Let us find out. In a class room, when you state out of the window or pull somebody's hair, the teacher tells you to pay attention. Which means what ? That you are not interested in what you are studying and so the teacher compels you to pay attention–which is not attention at all. Attention comes when you are deeply interested in something. For then you love to find all about it, then your whole mind, your whole being is there.

ਭਾਗ-ਅ-2

ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ **ਇਕ** ਪ੍ਰਸ਼ਨਾ ਨੂੰ ਹਲ ਕਰੋ:

3. ਕਾਰਕ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਇਸਦੇ ਭਿੰਨ ਰੂਪਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਾਰਜ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

ਜਾਂ

'ਮੇਲ' ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਪੰਜਾਬੀ ਵਾਕ ਵਿਚਲੇ ਮੇਲ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੀ ਸੰਖੇਪ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿਓ। 12

ਭਾਗ-ਏ-1

4. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਵਾਕਾਂ ਦਾ ਵਿਹਾਰਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰੋ: 6×2=12

(ਓ) ਟੋਭਾ ਪਿੰਡ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਰਮਣੀਕ ਸਥਾਨ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। (ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਵਿਧੇ ਨੂੰ ਲੱਭੋ)

Scanned with CamScanner

(ਅ) ਦਿਲਬਰ ਚੋਰ ਕਿਸਤੀ ਰਾਹੀਂ ਉਸ ਨੂੰ ਲੈਣ ਜਾ
ਹੈ। (ਕਾਰਕ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰੋ)

(ਏ) ਅੱਜ ਤੱਕ ਮਿਸਾਲ ਮਿਲਣੀ ਔਖੀ ਐ ਬਈ ਕਿਸੇ ਨੇ
ਨਗਰ ਖੇੜੇ ਦੀ ਝੂਠੀ ਸੋਹ ਖਾਧੀ ਹੋਵੇ।

(ਵਾਕ ਦੀ ਕਿਸਮ ਦੱਸੋ)

(ਸ) ਵੀਰ ਦਾ ਬੋਤਾ ਪੁੱਜਣ ਤੇ ਭੈਣ ਦੀ ਚਾਲ ਬਦਲ ਜਾਂਦੀ
ਹੈ? (ਇਸ ਵਾਕ ਵਿੱਚ ਸੰਬੰਧਕ 'ਦਾ'
ਕਿਸੇ ਨੇਮ ਅਧੀਨ 'ਮੋਲ' ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੈ)

(ਹ) ਕਈ ਵਾਰ ਕਿਸੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਬੱਝਣ ਮਗਰੋਂ ਜਿਹੜਾ
ਪਹਿਲਾ ਸ਼ਖਸ ਮਰੇ ਉਸਦੀ ਹੀ ਸਮਾਧੀ ਨੂੰ ਭੂਮੀਏ ਦਾ
ਦਰਜਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

(ਵਾਕ ਵਿਚੋਂ ਉਪਵਾਕ ਨਿਖੇੜੋ)

(ਕ) ਅੰਤਲੇ ਸਾਹਾਂ 'ਤੇ ਆਏ ਪ੍ਰਾਣੀ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਤੇ ਲਿਟਾ ਦਿੱਤਾ
ਜਾਂਦਾ ਹੈ? (ਵਾਕ ਵਿੱਚ ਮੋਲ ਅਤੇ
ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਦੱਸੋ)

ਭਾਗ-ਏ-2

5. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਸੰਖੇਪ ਵਿਚ ਉੱਤਰ ਦਿਓ: 15×2=30

(i) ਪਦ ਫੋਕਲੋਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਕਿਸਨੇ ਅਤੇ ਕਦੋਂ
ਕੀਤੀ?

(ii) 'ਮੋੜ੍ਹੀ' ਕਿਸਨੂੰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?

(iii) 'ਭੂੰਮੀਆਂ' ਗਰਾਮ ਦਿਓਤਾ ਕਿਸ ਦੀ ਪੂਜਾ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ
ਹੈ?

(iv) 'ਰੀਤ' ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਓ।

Scanned with CamScanner

(v) ਸਾਉਣ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਨਵ-ਵਿਆਹਿਆਂ ਸੰਬੰਧੀ ਕਿਹੜਾ ਵਹਿਮ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਸੀ?

(vi) ਲੋਕ-ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਰਚਨਾ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਵਿੱਚ ਸਮੂਹ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਕਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ?

(vii) ਦੇਵਿੰਦਰ ਸਤਿਆਰਥੀ ਅਨੁਸਾਰ ਲੋਕ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਦਾ ਵਿਗਿਆਨਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ?

(viii) ਮਾਨਵ ਸ਼ਾਸਤਰੀਆਂ ਅਤੇ ਲੋਕਧਾਰਾ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਨੇ ਯੁੱਗ ਚੇਤਨਾ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਸਮਾਜਾਂ ਦੇ ਤਿੰਨ ਅਹਿਮ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪੜਾਅ ਸੁਝਾਏ ਹਨ, ਇੰਨ੍ਹਾਂ ਪੜਾਵਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਦੱਸੋ।

(ix) ਬਿਆਨੀਆਂ ਵਾਕ ਦੀ ਇੱਕ ਉਦਾਹਰਨ ਦਿਓ।

(x) ਮੇਲ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀਆਂ ਉਦਾਹਰਨਾਂ ਲਿਖੋ।

(xi) ਕਾਰਕ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?

(xii) ਪ੍ਰਧਾਨ ਕਰਮ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?

(xiii) ਮਿਸ਼ਰਿਤ ਵਾਕ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?

(xiv) ਸਧਾਰਨ ਵਾਕ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਓ।

(xv) ਵਾਕ ਦੇ ਵਰਗੀਕਰਨ ਦੇ ਦੋ ਆਧਾਰ ਕਿਹੜੇ ਹਨ?

Scanned with CamScanner

PC–55613/MH

C–2052

ਪੰਜਾਬੀ ਲਾਜ਼ਮੀ (ਮੁੱਢਲਾ ਗਿਆਨ)

(Semester–VI)

Time : Three Hours] [Maximum Marks : 75

ਭਾਗ–ੳ

I. ਕਿਸੇ **ਦੋ** ਲੇਖ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ-ਵਸਤੂ ਲਿਖੋ :

(ੳ) ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਅਜੋਕਾ ਪਿੰਡ।

(ਅ) ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੀ ਮੂਲ ਬਣਤਰ।

(ੲ) ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਜਾਤ ਵਿਵਸਥਾ।

(ਸ) ਕਬੱਡੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ। (2×8=16)

ਭਾਗ–ਅ

II. ਨਿੱਜੀ ਜਾਂ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖੋ :

ਤੁਸੀਂ ਹੋਸਟਲ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋ। ਕਿਤਾਬਾਂ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਤੋਂ ਪੈਸੇ ਮੰਗਵਾਉਣ ਲਈ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖੋ।

ਜਾਂ

ਆਪਣੇ ਛੋਟੇ ਭਰਾ ਨੂੰ ਕੰਪਿਊਟਰ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਦੱਸਦੇ ਹੋਏ, ਇਸਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਲੇਣ ਲਈ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖੋ।

36 [P. T. O.

Scanned with CamScanner

ਜਾਂ

ਤੁਹਾਡਾ ਭਰਾ ਟੀ.ਵੀ. ਬਹੁਤ ਦੇਖਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਇਕ ਚਿੱਠੀ ਰਾਹੀਂ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦਿਓ। 9

III. ਬਹੁਤੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਇਕ ਸ਼ਬਦ ਲਿਖੋ : (ਕੋਈ **20**)

1. ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਪੱਧਰਾ ਇਲਾਕਾ।
2. ਜੋ ਲੱਤਾਂ ਬਾਹਾਂ ਤੋਂ ਅਪੰਗ ਹੋਵੇ।
3. ਮਾਝੇ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਦਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ।
4. ਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਧੋਖਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ।
5. ਘੱਟ ਬੁੱਧੀ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ।
6. ਪੈਦਲ ਚੱਲਣ ਦਾ ਰਸਤਾ।
7. ਜਿਸਦਾ ਕੋਈ ਮਾਲਕ ਨਾ ਹੋਵੇ।
8. ਉਹ ਸਥਾਨ ਜਿਥੇ ਤੋਪਾਂ ਰੱਖੀਆਂ ਹੋਣ।
9. ਜਿਸਦੇ ਪੱਲੇ ਕੁਝ ਨਾ ਹੋਵੇ।
10. ਗੁਪਤ ਰਹਿ ਕੇ ਖ਼ਬਰ ਦੇਣ ਵਾਲਾ।
11. ਰਾਹ ਵਿਖਾਉਣ ਵਾਲਾ।
12. ਮਾਂ ਦਾ ਪੇਕਾ ਘਰ।
13. ਧੋਖਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ।
14. ਸ਼ਰਮ ਕਰਨ ਵਾਲਾ।
15. ਬੈਲਾਂ ਨਾਲ ਚੱਲਣ ਵਾਲੀ ਗੱਡੀ।
16. ਮੌਤ ਕਾਰਨ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਦੁੱਖ।

17. ਮੀਂਹ ਨਾ ਪੈਣ ਦੀ ਹਾਲਤ।
18. ਜੋ ਜੁੱਤੀਆਂ ਗੰਢਣ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ।
19. ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲਾ।
20. ਨਾਵਲ ਲਿਖਣ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ।
21. ਫੌਜਾਂ ਦੀ ਚੜ੍ਹਾਈ।
22. ਸਾਰੇ ਪਿੰਡ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਜ਼ਮੀਨ।
23. ਚਮੜੇ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲਾ।
24. ਗੁਰੂਆਂ ਦੇ ਜਨਮ ਦਿਨ।
25. ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਦਾ ਡਰ ਨਾ ਹੋਵੇ। (20×1=20)

ਭਾਗ-ਏ

IV. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਸੰਖੇਪ ਉੱਤਰ ਦਿਓ :

1. ਸਭਿਆਚਾਰ ਕਿਸ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ?
2. ਕਿਹੜੀਆਂ-ਕਿਹੜੀਆਂ ਨਸਲਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਆਏ?
3. ਆਰੀਆ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜੀਵਨ ਸ਼ੈਲੀ ਕਿਹੋ ਜਿਹੀ ਸੀ?
4. ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪੰਜ ਦਰਿਆਵਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਲਿਖੋ।
5. ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵਿਆਹ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ?
6. ਬਠਿੰਡੇ ਦੇ ਹਾਜੀ ਰਤਨ ਦੇ ਮਕਬਰੇ ਦੀ ਕੀ ਖਾਸੀਅਤ ਹੈ?
7. ਨੂਰਮਹਿਲ ਦੀ ਸਰਾਂ ਬਾਰੇ ਸੰਖੇਪ ਵਿਚ ਲਿਖੋ।

Scanned with CamScanner

8. ਪਟਿਆਲੇ ਦੇ ਕਿਲਾ ਮੁਬਾਰਕ ਬਾਰੇ ਸੰਖੇਪ ਵਿਚ ਲਿਖੋ।

9. ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਜੱਟਾਂ ਦੀ ਚੜ੍ਹਤ ਕਿਵੇਂ ਹੋਈ?

10. ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਜਾਤੀ ਵਿਵਸਥਾ ਉਪਰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਕੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਿਆ?

11. ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਜਾਤਾਂ ਦਾ ਧਾਰਮਿਕ ਵਤੀਰਾ ਕੀ ਹੈ?

12. ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਜਾਤ-ਪਾਤ ਪ੍ਰਤੀ ਨਰਮ ਰਵੱਈਏ ਦਾ ਕੀ ਕਾਰਨ ਹੈ?

13. ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਧਰਤੀ ਨਾਲ ਕਬੱਡੀ ਦਾ ਕੀ ਰਿਸ਼ਤਾ ਹੈ?

14. ਕੀ ਕਬੱਡੀ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ?

15. ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਬੱਡੀ ਦੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦਾ ਭਵਿੱਖ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਹੈ?

(15×2=30)

Scanned with CamScanner

PC–55612/MH

S–2052

ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ (ਚੋਣਵਾਂ)

(Semester–VI)

Time : Three Hours] [Maximum Marks : 75

I. ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਕਾਲ ਸਾਹਿਤ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਧਾਰਾਵਾਂ ਨਾਲ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਕਰਾਓ।

ਜਾਂ

ਪੂਰਵ ਨਾਨਕ ਕਾਲ ਵਿਚ ਉਪਜੇ ਨਾਥਾਂ ਜੋਗੀਆਂ ਦੇ ਸਾਹਿਤ ਬਾਰੇ ਨੋਟ ਲਿਖੋ। 12

II. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ **ਇਕ** ਤੇ ਨੋਟ ਲਿਖੋ :

(ੳ) ਸਾਹਿਤ ਅਤੇ ਸਮਾਜ।

(ਅ) ਸਾਹਿਤ ਅਤੇ ਸ਼ਖਸੀਅਤ।

(ੲ) ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਤੱਤਾਂ। 11

III. ਸਵੈ-ਜੀਵਨੀ ਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ? ਸਵੈ-ਜੀਵਨੀ ਸਾਹਿਤ ਰੂਪ ਦੇ ਮੁੱਖ ਤੱਤ ਕਿਹੜੇ ਹਨ?

Scanned with CamScanner

ਜਾਂ

ਸਫਰਨਾਮਾ ਅਤੇ ਸਵੈ-ਜੀਵਨੀ ਦੇ ਅੰਤਰ ਦੱਸਦਿਆਂ ਸਫਰਨਾਮੇ ਦੇ ਤੱਤਾਂ ਤੇ ਰੌਸ਼ਨੀ ਪਾਓ। 11

IV. ਬਲਰਾਜ ਸਾਹਨੀ ਦੀ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਲਾਹੌਰ ਤੱਕ ਦੇ ਰੇਲ ਦਾ ਸਫਰ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਜਨਮ-ਭੂਮੀ ਭੇਰੇ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਦਾ ਹਾਲ ਲਿਖੋ।

ਜਾਂ

'ਮੇਰਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਸਫਰਨਾਮੇ' ਦੀ ਸਾਹਿਤਕ ਪਰਖ ਕਰੋ। 11

V. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਸੰਖੇਪ ਉੱਤਰ ਦਿਓ :

1. ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਸਫਰਨਾਮਾ ਕਿਸ ਨੇ ਲਿਖਿਆ?
2. ਮੇਰਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਸਫਰਨਾਮਾ ਦਾ ਪਬਲਿਸ਼ਰਜ਼ ਦੱਸੋ।
3. 'ਬਲਰਾਜ ਸਾਹਨੀ' ਲੇਖਕ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਕਿਸ ਨੂੰ ਦੇਣ ਲਈ ਕੇਲੇ ਖਰੀਦੇ?
4. ਬਲਰਾਜ ਸਾਹਨੀ ਦੀ ਕਿਸੇ ਯਾਦਗਾਰ ਫਿਲਮ ਦਾ ਨਾਂ ਦੱਸੋ।
5. ਲੇਖਕ ਭੇਰੇ ਜਾਣ ਲੱਗਿਆ ਬਸਾਂ ਦੇ ਅੱਡੇ ਦਾ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਵਾਤਾਵਰਨ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ?
6. ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਫੀ ਕਾਵਿਧਾਰਾ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਕਵੀ ਦੱਸੋ।
7. ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਬਾਣੀ ਦਾ ਨਾਂ ਦੱਸੋ।
8. ਕਿਹੜੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨਾਂ ਨੇ ਬਾਣੀ ਨਹੀਂ ਰਚੀ?
9. 'ਪੁਰਾਤਨ ਜਨਮਸਾਖੀ' ਕਾਵਿ ਰੂਪ ਹੈ ਜਾਂ ਵਾਰਤਕ ਰੂਪ?
10. ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ 'ਚ ਕਿੰਨੀਆਂ ਅਧਿਆਤਮਕ ਵਾਰਾਂ ਹਨ?

    (i) 12 (ii) 32 (iii) 22.
11. ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਕਾਲ ਦੇ ਸੂਫੀਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਦੱਸੋ।
12. ਕਿੱਸਾ ਕਾਵਿ ਦਾ ਪਿਤਾਮਾ ਕੌਣ ਹੈ?
13. ਮੇਲੇ ਦੇ ਤ੍ਰੈ ਕੰਮ ਪੱਕੇ?

    ਧੁੱਪ, ਧੂੜਾ ਨਿਕੰਮੇ ਧੱਕੇ, ਮੇਲੇ ਦੇ ਤ੍ਰੈ ਕੰਮ ਪੱਕੇ।

    ਇਹ ਅਖਾਣ ਜਾਂ ਬੁਝਾਰਤ ਜਾਂ ਮੁਹਾਵਰਾ ਹੈ?
14. ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਸੰਪਾਦਨ ਕਦੋਂ ਹੋਈ?
15. 'ਸਾਹਿਤ ਸਮਾਜ ਦਾ ਸ਼ੀਸਾ ਹੈ।' ਕਿਵੇਂ? (15×2=30)

Scanned with CamScanner

Roll No. .....

Total Pages : 4

55614/MH

C/2052

ENGLISH LITERATURE MODULE–I

LITERARY MASTERPIECES : STUDY OF CLASSICS–II

Semester–VI

Time Allowed : 3 Hours] [Maximum Marks : 75

Note : Attempt all the questions.

1. Discuss various interpretations and the theme of oppression versus independence in *'Jane Eyre'*.

Or

Write down the character sketch of *'Mr. Rochester'*. 12

[P. T. O.

Scanned with CamScanner

2. Discuss about the critical appreciation of the poem *"Gitanjali"* by *Rabindranath Tagore.*

Or

Discuss in detail the theme, gist, Main ideas and spiritual autobiographical elements of *"Gitanjali"*. 11

3. In the Novel *'The Outsider'* Meursault is considered as an existentialist. What seems to be the only thing motivating Meursault in his daily life? How does this affect his relationship with order characters in the Novel?

Or

Is the title *'The Outsider'* appropriate or not? Discuss in detail. 11

4. Describe the significance of th title of the play *'Kanyadaan'*. How is it justified in the play?

Or

Write down the character-sketch of Arun in your own words. 11

5. Answer any **fifteen** questions in about 30-40 words each : 15×2=30

(i) How is Jane self-respecting and self-critical?

(ii) Write about the Thorn field Hall.

(iii) Who did humiliate Jane in the School?

(iv) Write about the Realism of Jane Eyre.

(v) How is Jane Eyre a pathetic novel?

(vi) What is the idea expressed in Gitanjali?

(vii) What does the poet pray to God to meditate on Him?

(viii) What are the two aspects of God?

(ix) How is the grief of self-separation expressed?

Scanned with CamScanner

(x) What is the way to achieve God's bliss?

(xi) How does the Novel bring out the sentiment of the absurd? (The outsider)

(xii) Write in brief about Merusault.

(xiii) Who is Raymond? Find out his qualities?

(xiv) What is the theme of the story 'The Outsider'?

(xv) Write about the Novel as an inner monologue. (The outsider)

(xvi) Who was Jyoti in Kanyadaan?

(xvii) Discuss the Kanyadaan as a Social play.

(xviii) Who was Nath?

(xix) Discuss the Ironical aspect of the play 'Kanyadaan'.

(xx) Discuss about the theme of oppression of the poor and lower class in brief. (Kanyadaan)

Scanned with CamScanner

Roll No. .....

Total No. of Pages : 2

PC 52342-M

K-67/2052

TEACHING OF SOCIAL STUDIES—XI & XII, Opt. (xii)

(Common for B.A. B.Ed. & B.Sc. B.Ed.)

Semester–VI

Time Allowed : 1½ Hours] [Maximum Marks : 35

Note :— (1) Attempt ***one*** question each from Section A and B.

(2) Section C is compulsory.

SECTION—A

I. Discuss source method of teaching in detail with examples. 10

II. What is lesson planning ? Explain its need and importance. 3,7

SECTION—B

III. Discuss various techniques of evaluating learner achievement in social studies. 10

IV. Differentiate between illustration and narration technique of teaching with examples. 10

SECTION—C

V. Meaning of CCE. 3

VI. Meaning of inductive thinking technique of teaching. 3

VII. What is expository teaching ? 3

VIII. What is unit planning ? 3

IX. Meaning of socialized recitation method of teaching. 3

Scanned with CamScanner

(ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ)

ਨੋਟ:- ਭਾਗ ਓ ਅਤੇ ਅ ਵਿੱਚੋਂ **ਇੱਕ-ਇੱਕ** ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਅਤੇ ਭਾਗ ਏ ਸਾਰਾ ਕਰੋ।

ਭਾਗ—ਓ

I. ਅਧਿਆਪਨ ਦੀ ਸਰੋਤ ਵਿਧੀ ਬਾਰੇ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਨਾਲ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਚਰਚਾ ਕਰੋ

II. ਪਾਠ-ਵਿਉਂਤ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ? ਇਸ ਦੀ ਲੋੜ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਮਹੱਤਵ ਵਿਚਾਰੋ

ਭਾਗ—ਅ

III. ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਗਿਆਨ ਵਿੱਚ ਸਿਖਿਆਰਥੀ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਦੀਆਂ ਵਿਭਿੰ ਤਕਨੀਕਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿਓ।

IV. ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਨਾਲ ਅਤੇ ਬਿਰਤਾਂਤ ਰੂਪ ਵਾਲੀ ਅਧਿਆਪਨ ਵਿਧੀ ਵਿਚਲਾ ਅੰਤ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਨਾਲ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰੋ।

ਭਾਗ—ਏ

V. CCE ਦੇ ਅਰਥ ਲਿਖੋ।

VI. ਅਧਿਆਪਨ ਦੀ ਆਗਮਨੀ ਚਿੰਤਨੀ ਤਕਨੀਕ ਦੇ ਅਰਥ ਦਰਜ ਕਰੋ।

VII. ਵਿਆਖਿਆਤਮਕ ਅਧਿਆਪਨ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ?

VIII. ਇਕਾਈ ਦੀ ਵਿਉਂਤਬੰਦੀ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ?

IX. ਅਧਿਆਪਨ ਦੀ ਸਮਾਜੀਕ੍ਰਿਤ ਗਾਉਣ ਵਿਧੀ ਦੇ ਅਰਥ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰੋ।

Scanned with CamScanner

Roll No. .....

Total Pages : 4

52345/M

K-67/2052

TEACHING OF POLITICAL SCIENCE

Paper–XI & XII

Option–(xv)

(Common for B.A. B.Ed & B.Sc., B.Ed)

Semester–VII

Time Allowed : 1½ Hours] [Maximum Marks : 35

Note : The candidates are required to attempt **one** question each from Sections A and B carrying 10 marks each and the entire Section C consisting of 5 short answer type questions carrying 3 marks each.

SECTION—A

1. What do you mean by Story Telling Method? Discuss the merits and demerits of Story Telling Method in Teaching of Political Science. 10

Scanned with CamScanner

2. What do you mean by Audio-Visual Aids? Discu the types and importance of Audio-Visual Aids Teaching of Political Science.

SECTION—B

3. Discuss the importance and major steps of a goo Lesson Plan in Political Science.

4. What do you understand by Continuous an Comprehensive Evaluation (CCE)? What is th importance of Continuous and Comprehensiv Evaluation in Political Science?

SECTION—C

5. Write short notes on the following : 5×3=15

(i) Major objectives of Lesson Planning in Political Science.

(ii) Characteristics of Problem Solving Method in Political Science.

(iii) Difference between Projective and Non-projective teaching aids.

(iv) Importance of Internship in Teaching.

(v) Importance of objective type tests in evaluation of Political Science.

PUNJABI VERSION

ਨੋਟ : ਭਾਗ A ਅਤੇ B ਹਰੇਕ ਵਿਚੋਂ **ਇਕ-ਇਕ** ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 10 ਅੰਕ ਹਨ। ਭਾਗ C ਸਾਰਾ ਕਰੋ। ਇਸ ਵਿਚ 5 ਸੰਖੇਪ ਉੱਤਰ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਲਾਜਮੀ ਹਨ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 3 ਅੰਕ ਹਨ।

ਭਾਗ—A

1. ਕਹਾਣੀ ਸੁਣਾਉਣ ਵਿਧੀ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਰਾਜਨੀਤੀ ਸ਼ਾਸਤਰ ਦੇ ਅਧਿਆਪਨ ਵਿੱਚੋਂ ਕਹਾਣੀ ਸੁਣਾਉਣ ਵਿਧੀ ਦੇ ਫਾਇਦਿਆਂ ਅਤੇ ਨੁਕਸਾਨਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 10

2. ਦੇਖਣ ਸੁਣਨ ਸਹਾਇਕ ਸਮਗਰੀ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਰਾਜਨੀਤੀ ਸ਼ਾਸਤਰ ਦੇ ਅਧਿਆਪਨ ਵਿੱਚ ਦੇਖਣ-ਸੁਣਨ ਸਹਾਇਕ ਸਮਗਰੀ ਦੀਆ ਕਿਸਮਾਂ ਅਤੇ ਮਹੱਤਤਾ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 10

ਭਾਗ—B

3. ਰਾਜਨੀਤੀ ਸ਼ਾਸਤਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਚੰਗੀ ਪਾਠ ਯੋਜਨਾ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਪੜਾਂਵਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 10

4. ਨਿਰੰਤਰ ਅਤੇ ਵਿਆਪਿਕ ਮੁਲਾਂਕਣ (CCE) ਤੋਂ ਤੁਸੀ ਕੀ ਸਮਝਦੇ ਹੋ? ਰਾਜਨੀਤੀ ਸ਼ਾਸਤਰ ਵਿੱਚ ਨਿਰੰਤਰ ਅਤੇ ਵਿਆਪਿਕ ਮੁਲਾਂਕਣ ਦੀ ਕੀ ਮਹੱਤਤਾ ਹੈ? 10

Scanned with CamScanner

ਭਾਗ—C

5. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ 'ਤੇ ਸੰਖੇਪ ਨੋਟ ਲਿਖੋ: $5 \times 3 = 15$

(i) ਰਾਜਨੀਤੀ ਸ਼ਾਸਤਰ ਵਿੱਚ ਪਾਠ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼।

(ii) ਰਾਜਨੀਤੀ ਸ਼ਾਸਤਰ ਵਿੱਚ ਸਮੱਸਿਆ ਹਲ ਕਰਨ ਵਿਧੀ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ।

(iii) ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਿਵ ਅਤੇ ਨਾਨ-ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਿਵ ਅਧਿਆਪਨ ਸਹਾਇਕ ਸਮਗਰੀ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ।

(iv) ਅਧਿਆਪਨ ਵਿੱਚ ਇੰਟਰਨਸ਼ਿਪ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ।

(v) ਰਾਜਨੀਤੀ ਸ਼ਾਸਤਰ ਦੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਵਿੱਚ ਆਬਜੈਕਟਿਵ ਕਿਸਮ ਦੇ ਟੈਸਟਾਂ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ।

Scanned with CamScanner

Roll No. ..... Total Pages : 4

52346/M

K–67/2052

TEACHING OF HISTORY

Paper–XI & XII

Option–(xvi)

(Common for B.A. B.Ed. & B.Sc., B.Ed.)

Semester–VI

Time Allowed : 1½ Hours] [Maximum Marks : 35

Note : The candidates are required to attempt **one** question each from Sections A and B carrying 10 marks each and the entire Section C consisting of 5 short answer type questions carrying 3 marks each.

SECTION—A

1. What do you mean by Project Method? Discuss the major steps, merits and demerits of Project method. 10

Scanned with CamScanner

2. What do you mean by Audio-Visual Aids? Discuss the types and importance of Audio-Visual Aids in teaching of History. 10

SECTION—B

3. Define Lesson Planning. Write down the objectives and importance for Lesson Planning. 10

4. What do you understand by Continuous and Comprehensive Evaluation (CCE)? What is the importance of Evaluation in History? 10

SECTION—C

5. Write short notes on the following : 5×3=15

   (i) Characteristics of Lecture Method.

   (ii) Demerits of Story telling Method.

   (iii) Importance of Internship in Teaching.

   (iv) What do you mean by Trend Analysis in History?

   (v) Merits and demerits of Essay type tests in Evaluation.

PUNJABI VERSION

ਨੋਟ : ਭਾਗ A ਅਤੇ B ਹਰੇਕ ਵਿਚੋਂ **ਇਕ-ਇਕ** ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 10 ਅੰਕ ਹਨ। ਭਾਗ C ਸਾਰਾ ਕਰੋ। ਇਸ ਵਿਚ 5 ਸੰਖੇਪ ਉੱਤਰ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਲਾਜਮੀ ਹਨ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 3 ਅੰਕ ਹਨ।

ਭਾਗ—A

1. ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਵਿਧੀ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਵਿਧੀ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਪੜਾਂਵਾਂ, ਫਾਇਦਿਆਂ ਅਤੇ ਨੁਕਸਾਨਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 10

2. ਦੇਖਣ ਸੁਣਨ ਸਹਾਇਕ ਸਮਗਰੀ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਅਧਿਆਪਨ ਵਿੱਚ ਦੇਖਣ-ਸੁਣਨ ਸਹਾਇਕ ਸਮਗਰੀ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਅਤੇ ਮਹੱਤਤਾ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 10

ਭਾਗ—B

3. ਪਾਠ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ ਦੀ ਪ੍ਰੀਭਾਸ਼ਾ ਦਿਉ। ਪਾਠ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ ਲਈ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਮਹੱਤਤਾ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ। 10

4. ਨਿਰੰਤਰ ਅਤੇ ਵਿਆਪਿਕ ਮੁਲਾਂਕਣ (CCE) ਤੋਂ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਸਮਝਦੇ ਹੋ? ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਮੁਲਾਂਕਣ ਦੀ ਕੀ ਮਹੱਤਤਾ ਹੈ? 10

Scanned with CamScanner

ਭਾਗ—C

5. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ 'ਤੇ ਸੰਖੇਪ ਨੋਟ ਲਿਖੋ: $5 \times 3 = 15$

(i) ਲੈਕਚਰ ਵਿਧੀ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਂਵਾਂ।

(ii) ਕਹਾਣੀ ਸੁਣਾਉਣ ਵਿਧੀ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ।

(iii) ਅਧਿਆਪਨ ਵਿੱਚ ਇੰਟਰਨਸ਼ਿਪ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ।

(iv) ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਰੁਝਾਣ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?

(v) ਮੁਲਾਂਕਣ ਵਿੱਚ ਲੇਖ ਕਿਸਮ ਦੇ ਟੈਸਟਾਂ ਦੇ ਫਾਇਦੇ ਅਤੇ ਨੁਕਸਾਨ।

Scanned with CamScanner

Roll No. .....

Total Pages : 3

52331/M

K-66/2052

TEACHING OF ENGLISH

Paper–XI & XII

Opt.–(i)

Semester–VI

(Common for B.A., B.Ed. & B.Sc., B.Ed)

Time Allowed : 1½ Hours] [Maximum Marks : 35

Note : The candidates are required to attempt **one** question each from Sections A and B carrying 10 marks each and the entire Section C consisting of 5 short answer type questions carrying 3 marks each.

Scanned with CamScanner

SECTION—A

1. Why printed script should be intoduced at the early stages of bearing the language? Also eplain the procedure of dictation. 5,5

2. Differentiate between prose and poetry with special reference to their meaning, style of writing, language used and teaching. 10

SECTION—B

3. What role does print media play in learning the different skills of the language? Describe in detail. 10

4. How will you prepare a lesson plan for teaching a poem? Also write a stanza of the poem. 7,3

SECTION—C

5. Write short notes on the following :

(i) Advertisement.

(ii) Types of composition.

(iii) Use of print media.

(iv) ICT

(v) Importance of tests and examination.

5×3=15

Scanned with CamScanner

Roll No. .....

Total Pages : 3

52332/M

K–66/2052

TEACHING OF PUNJABI

Paper–XI&XII

Option–(ii)

(Common for B.A., B.Ed. & B.Sc., B.Ed.)

Semester–VI

Time Allowed : 1½ Hours] [Maximum Marks : 35

ਨੋਟ : ਭਾਗ A ਅਤੇ B ਹਰੇਕ ਵਿਚੋਂ **ਇੱਕ-ਇੱਕ** ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 10 ਅੰਕ ਹਨ। ਭਾਗ C ਸਾਰਾ ਕਰੋ। ਇਸ ਵਿਚ 5 ਸੰਖੇਪ ਉੱਤਰ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਲਾਜਮੀ ਹਨ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 3 ਅੰਕ ਹਨ।

[P. T. O.

Scanned with CamScanner

ਭਾਗ—A

1. "ਸਕੂਲ ਪੁਸਤਕਾਲਾ ਅਧਿਆਪਕ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਡੰਗੋਰੀ ਹੈ।" ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 10

2. ਵਿਆਕਰਨ ਪੜਾਉਣ ਲਈ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਤੁਸੀਂ ਕਿਹੜੀ ਵਿਧੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰੋਗੇ? ਉਦਾਹਰਣ ਸਹਿਤ ਸਮਝਾਉ। 10

ਭਾਗ—B

3. ਮਾਤ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕ ਵਿੱਚ ਮਿਲਣ ਵਾਲੇ ਗੰਡਾਵੀ ਗੁਣਾ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। ਅਧਿਆਪਕ ਦੀ ਕਿੱਤਾ ਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਕੀ ਉਪਰਾਲੇ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ? 6,4

4. ਪਾਠ ਯੋਜਨਾ ਅਧਿਆਪਨ ਦੇ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਸਫ਼ਲ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਕ ਸਿੱਧ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 10

ਭਾਗ—C

5. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਦਿਓ: 5×3=15

(i) ਚੰਗੀ ਪਾਠ ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਗੁਣ ਕਿਹੜੇ ਹਨ?

(ii) ਕਵਿਤਾ ਅਤੇ ਵਾਰਤਕ ਵਿੱਚ ਕਿਹੜੇ ਹਨ?

(iii) ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਸ੍ਰੋਤ ਸਹਾਇਕ ਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਬਣਾਓ।

(iv) ਮੁਲਾਂਕਣ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਕੋਈ ਪੰਜ ਸਮਸਿਆਵਾਂ ਦੱਸੋ।

(v) ਸੂਖਮ ਅਧਿਆਪਨ ਕੀ ਹੈ?

Scanned with CamScanner

Roll No. ..... Total Pages : 4

52339/M

K–66/2052

TEACHING OF MATHEMATICS

Paper–XI & XII

Option–(ix)

(Common for B.A. B.Ed. & B.Sc. B.Ed. Semester–VI)

Time Allowed : 1½ Hours] [Maximum Marks : 35

Note : The candidates are required to attempt **one** question each from Sections A and B carrying 10 marks each and the entire Section C consisting of 5 short answer type questions carrying 3 marks each.

SECTION—A

1. Elaborate on Analytical-Synthetic method of teaching mathematics. Explain its merits and demerits. 6,4

Scanned with CamScanner

2. Explain the steps of concept attainment model with example in teaching of mathematics. 10

SECTION—B

3. Discuss in detail the formation, steps and elements of a good lesson plan. 10

4. As a teacher, how will you diagnose and identify basis difficulties in Mathematics. Explain remedial teaching strategies for difficulties in Mathematics learning. 5,5

SECTION—C

5. Write brief answer on the following : 5×3=15

   (i) Merits and demerits of Project method.

   (ii) Importance of Mathematics Laboratory.

   (iii) Nature and kind of Proof.

   (iv) Preparation of Charts and Models in Mathematics.

   (v) Explain zone of proximal development for learning of Concept.

PUNJABI VERSION

ਨੋਟ : ਭਾਗ A ਅਤੇ B ਹਰੇਕ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 10 ਅੰਕ ਹਨ। ਭਾਗ C ਸਾਰਾ ਕਰੋ। ਇਸ ਵਿਚ 5 ਸੰਖੇਪ ਉੱਤਰ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਲਾਜਮੀ ਹਨ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 3 ਅੰਕ ਹਨ।

ਭਾਗ—A

1. ਗਣਿਤ ਅਧਿਆਪਨ ਦੀ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣਾਤਮਿਕ-ਸੰਸ਼ਲੇਸ਼ਣਾਤਮਿਕ ਵਿਧੀ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। ਇਸ ਦੇ ਫਾਇਦਿਆਂ ਅਤੇ ਨੁਕਸਾਨਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 6,4

2. ਧਾਰਨਾ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਮਾਡਲ ਦੇ ਪੜਾਂਵਾਂ ਦੀ, ਗਣਿਤ ਦੇ ਅਧਿਆਪਨ ਵਿੱਚ ਉਦਾਹਰਣ ਸਹਿਤ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 10

ਭਾਗ—B

3. ਇਕ ਚੰਗੇ ਪਾਠ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ, ਪੜਾਂਵਾ ਅਤੇ ਤੱਤਾਂ ਦੀ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿਚ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 10

Scanned with CamScanner

4. ਇਕ ਅਧਿਆਪਕ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਗਣਿਤ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਪੜਾਵ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰੋਗ? ਗਣਿਤ ਸਿੱਖਣ ਵਿੱਚ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਲਈ ਸਾਧਕ ਅਧਿਆਪਨ ਕਾਰਜ-ਨੀਤੀਆਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 5,5

ਭਾਗ—C

5. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ 'ਤੇ ਸੰਖੇਪ ਉੱਤਰ ਲਿਖੋ: 5×3=15

(i) ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਵਿਧੀ ਦੇ ਫਾਇਦੇ ਅਤੇ ਨੁਕਸਾਨ।

(ii) ਗਣਿਤ ਪ੍ਰਯੋਗਸ਼ਾਲਾ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ।

(iii) ਸਬੂਤ ਦਾ ਸਰੂਪ ਅਤੇ ਕਿਸਮ।

(iv) ਗਣਿਤ ਵਿੱਚ ਚਾਰਟਾਂ ਅਤੇ ਮਾਡਲਾਂ ਦੀ ਤਿਆਰੀ।

(v) ਧਾਰਨਾ ਦੇ ਸਿੱਖਣ ਲਈ ਨਜਦੀਕੀ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

Scanned with CamScanner

Roll No. .....

Total Pages : 4

52340/M

K–66/2052

TEACHING OF COMPUTER SCIENCE

Paper–XI & XII

Option–(x)

(Common for B.A. B.Ed. and B.Sc. B.Ed.)

Semester–VI

Time Allowed : 1½ Hours] [Maximum Marks : 35

Note : The candidates are required to attempt **one** question each from Sections A and B carrying 10 marks each and the entire Section C consisting of 5 short answer type questions carrying 3 marks each.

SECTION—A

Discuss in detail the need, planning and special features of Computer Science Laboratory. 10

[P. T. O.

Scanned with CamScanner

2. What are various teaching methods for Teaching Computer Science ? Explain project method in detail. 10

SECTION—B

3. Define Evaluation. Discuss various types of Evaluation. What are the characteristics of a good test item in Computer Science ? 10

4. What do you mean by term Internet ? Explain the scope and application of Internet in the scope and application of Internet in Education. 10

SECTION—C

5. Write short notes on the following : 5×3=15

   (i) Mutlimedia.

   (ii) Advantages of Project method.

   (iii) CAI.

   (iv) Instructional objectives.

   (v) Objectives Type Test.

PUNJABI VERSION

ਨੋਟ : ਭਾਗ A ਅਤੇ B ਹਰੇਕ ਵਿਚੋਂ **ਇਕ-ਇਕ** ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 10 ਅੰਕ ਹਨ। ਭਾਗ C ਸਾਰਾ ਕਰੋ। ਇਸ ਵਿਚ 5 ਸੰਖੇਪ ਉੱਤਰ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਲਾਜਮੀ ਹਨ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 3 ਅੰਕ ਹਨ।

ਭਾਗ—A

1. ਕੰਪਿਊਟਰ ਸਾਇੰਸ ਪ੍ਰਯੋਗਸ਼ਾਲਾ ਦੀ ਲੋੜ, ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦੀ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿਚ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 10

2. ਕੰਪਿਊਟਰ ਸਾਇੰਸ ਦੇ ਅਧਿਆਪਨ ਲਈ ਵਰਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਧਿਆਪਨ ਵਿਧੀਆ ਕਿਹੜੀਆਂ ਹਨ? ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਵਿਧੀ ਦੀ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 10

ਭਾਗ—B

3. ਮੁਲਾਂਕਣ ਦੀ ਪ੍ਰੀਭਾਸ਼ਾ ਦਿਉ। ਮੁਲਾਂਕਣ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਸਮਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। ਕੰਪਿਊਟਰ ਸਾਇੰਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਚੰਗੀ ਟੈਸਟ ਮੱਦ ਦੀਆ ਕੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਹਨ? 10

Scanned with CamScanner

4. ਸ਼ਬਦ ਇੰਟਰਨੈਟ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਸਿਖਿਆ ਵਿੱਚ ਇੰਟਰਨੈਟ ਦੇ ਕਾਰਜ-ਖੇਤਰ ਅਤੇ ਵਰਤੋਂਨ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 10

ਭਾਗ—C

5. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ 'ਤੇ ਸੰਖੇਪ ਨੋਟ ਲਿਖੋ: 5×3=15

(i) ਮਲਟੀਮੀਡੀਆ।

(ii) ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਵਿਧੀ ਦੇ ਫਾਇਦੇ।

(iii) CAI.

(iv) ਸਿਖਿਆਮਣੀ ਉਦੇਸ਼।

(v) ਆਬਜੈਕਟਿਵ ਕਿਸਮ ਦੇ ਟੈਸਟ।

Scanned with CamScanner

Roll No. .....

Total No. of Pages : 3

PC 55629-MH

C-2052

PHYSICAL EDUCATION

Semester–VI

Time Allowed : Three Hours] [Maximum Marks : 60

Note :— First question is compulsory it will contain *ten* questions of 2 marks each and other each Unit I, II, III, IV shall have *two* questions and attempt each unit **one** question.

Short questions answer compulsory :

(a) Meaning of Extramural

(b) Staircase Method

(c) Balanced Diet

(d) Stroke Volume

(e) B.M.I.

(f) Plyometric Training

(g) Agility

(h) Meaning of Sports Training

(i) Oxygen Dept

(j) Knock out tournament. 2×10=20

UNIT—I

1. Elaborate the Extramural and Intramural tournament and their importance. 10

2. Draw the fixture of eight teams of league tournament. 10

[P.T.O.

Scanned with CamScanner

UNIT—II

4. Explain the nutrition. Write the component and sources of balanc diet.
5. Define the term overweight and what are the causes and risk fact of obesity ?

UNIT—III

6. Define Fartlek training and circuit training method and the importance.
7. Explain in detail physical fitness and their components.

UNIT—IV

8. History of cricket game, their rules and regulation.
9. Explain the Relay Races and write the rules and regulations.

(ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ)

ਨੋਟ:- ਪਹਿਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ ਸਾਰੇ 10 ਸੰਖੇਪ ਉੱਤਰ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹਨ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 2 ਅੰਕ ਹਨ। ਯੂਨਿਟ I, II, III ਅਤੇ IV ਹਰੇਕ ਵਿਚੋਂ **ਇੱਕ-ਇੱਕ** ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 10 ਅੰਕ ਹਨ।

1. ਸੰਖੇਪ ਉੱਤਰ ਵਾਲੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ :

(ੳ) ਕਾਰਜ-ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਦੇ ਅਰਥ

(ਅ) ਸਟੇਅਰਕੇਸ ਵਿਧੀ

(ੲ) ਸੰਤੁਲਿਤ ਭੋਜਨ

(ਸ) ਸਟਰੋਕ ਘਣਤਾ

(ਹ) B.M.I.

(ਕ) ਪਲਾਈਓਮੈਟਰਿਕ ਸਿਖਲਾਈ

(ਖ) ਚੁਸਤੀ

(ਗ) ਖੇਡ ਸਿਖਲਾਈ ਦੇ ਅਰਥ

(ਘ) ਆਕਸੀਜਨ ਰਿਣ

(ਙ) ਨਾਕ-ਆਊਟ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ। 2×10=20

ਯੂਨਿਟ—I

ਕਾਰਜ-ਖੇਤਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਤੇ ਕਾਰਜ-ਖੇਤਰ ਦੇ ਬਾਹਰ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 10

ਲੀਗ ਟੂਰਟਾਮੈਂਟ ਦੇ ਅੱਠ ਟੀਮਾਂ ਦਾ ਫਿਕਸਚਰ ਬਣਾਉ। 10

ਯੂਨਿਟ—II

4. ਪੁਸ਼ਟ ਭੋਜਨ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। ਸੰਤੁਲਿਤ ਭੋਜਨ ਦੇ ਭਾਗ ਅਤੇ ਸਰੋਤ ਲਿਖੋ। 10

5. ਸ਼ਬਦ ਜ਼ਿਆਦਾਭਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰੀਭਾਸ਼ਾ ਦਿਉ ਅਤੇ ਮੁਟਾਪੇ ਦੇ ਕਾਰਨ ਅਤੇ ਜ਼ੋਖਮ ਤੱਤ ਕੀ ਹਨ ? 10

ਯੂਨਿਟ—III

6. ਫਾਰਟਲੇਕ ਸਿਖਲਾਈ ਅਤੇ ਸਰਕਟ ਸਿਖਲਾਈ ਵਿਧੀ ਦੀ ਪ੍ਰੀਭਾਸ਼ਾ ਦਿਉ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ। 10

7. ਸਰੀਰਕ ਫਿਟਨੈਸ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਭਾਗਾਂ ਦੀ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 10

ਯੂਨਿਟ—IV

8. ਕ੍ਰਿਕਟ ਖੇਡ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ ਅਤੇ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ। 10

9. ਰਿਲੇਅ ਰੇਸ ਦੌੜਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ ਅਤੇ ਅਵਸਥਾਵਾਂ ਲਿਖੋ। 10

Scanned with CamScanner

PC–55623/MH

C–2052

WORLD REGIONAL GEOGRAPHY–II

(Semester–VI)

Time : Three Hours] [Maximum Marks : 45

Note : Attempt **two** questions each from Section A & B carrying 7½ marks each and the entire Section C consisting of 5 short answer type questions carrying 3 marks each. Uses of outline stencil, maps of the World/Continents/ Countries are allowed.

SECTION—A

I. Discuss drainage system of Himalayas.

II. Describe population distribution of East Asia.

III. Analyze distribution and production of iron ore in Australia.

IV. Explain Vegetation cover of Africa.

SECTION—B

V. Discuss the distribution and production of rice crop in South Asia.

Scanned with CamScanner

VI. Write an essay on Chemical Industry of East Asia.

VII. Produce an account of means of transportation of Australia.

VIII. On the outline map of the World, show the following :

1. Perth.
2. Tibetian Plateau.
3. Hwang Ho river.
4. Shanshi and Shenshi coalfields.
5. Tokyo Yokohama Region.
6. Indonesia.
7. Karakoram Range.
8. Brahamputra river.
9. Assam.
10. Murray Darling Basin.

SECTION—C

(Compulsory Question)

IX. Write brief answers of the following :

1. Write three coal producing areas of India.
2. Write three main ports of Australia.
3. Yangtzekiang plains.
4. China type of climate.
5. Arakan Yoma mountains.

PUNJABI VERSION

ਨੋਟ : ਭਾਗ A ਅਤੇ B ਵਿਚੋਂ **ਦੋ-ਦੋ** ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 7½ ਅੰਕ ਹਨ। ਭਾਗ C ਸਾਰਾ ਕਰੋ। ਇਸ ਵਿਚ 5 ਸੰਖੇਪ ਉੱਤਰ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 3-3 ਅੰਕਾਂ ਦੇ ਹਨ। ਆਊਟਲਾਈਨ ਸਟੈਂਸਿਲ ਦੀ ਵਰਤੋਂ, ਵਿਸ਼ਵ/ਮਹਾਂਦੀਪਾਂ/ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਨਕਸ਼ੇ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ।

ਭਾਗ—A

I. ਹਿਮਾਲਿਆ ਦੀ ਜਲ ਨਿਕਾਸ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

II. ਪੂਰਬੀ ਏਸ਼ੀਆ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਦੀ ਵੰਡ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ।

III. ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਵਿਚ ਲੋਹੇ ਦੀ ਵੰਡ ਅਤੇ ਉਤਪਾਦਨ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰੋ।

IV. ਅਫਰੀਕਾ ਦੇ ਬਨਸਪਤੀ ਕਵਰ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

ਭਾਗ—B

V. ਦੱਖਣੀ ਏਸ਼ੀਆ ਵਿਚ ਚੌਲਾਂ ਦੀ ਫਸਲ ਦੀ ਵੰਡ ਅਤੇ ਉਤਪਾਦਨ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

VI. ਪੂਰਬੀ ਏਸ਼ੀਆ ਦੇ ਰਸਾਇਣਕ ਉਦਯੋਗ ਉਤੇ ਇਕ ਲੇਖ ਲਿਖੋ।

VII. ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਦੇ ਆਵਾਜਾਈ ਦੇ ਸਾਧਨਾਂ ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

VIII. ਹੇਠਾਂ ਲਿਖਿਆਂ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਨਕਸ਼ੇ ਤੇ ਦਿਖਾਓ :

1. ਪਰਥ।
2. ਤਿੱਬਤੀ ਪਠਾਰ।

[P. T. O.

Scanned with CamScanner

3. ਹਵਾਂਗ ਹੋ ਨਦੀ।

4. ਸ਼ਾਂਸ਼ੀ ਅਤੇ ਸ਼ੇਨਸ਼ੀ ਕੋਲਾ ਖੇਤਰ।

5. ਟੋਕੀਓ ਯੋਕੋਹਾਮਾ ਖੇਤਰ।

6. ਇੰਡੋਨੇਸ਼ੀਆ।

7. ਕਾਰਾਕੋਰਮ ਰੇਂਜ।

8. ਬ੍ਰਹਮਪੁਤਰ ਨਦੀ।

9. ਅਸਾਮ।

10. ਮਰੇ ਡਾਰਲਿੰਗ ਬੇਸਿਨ।

ਭਾਗ—C

(ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ)

IX. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਦੇ ਸੰਖੇਪ ਉੱਤਰ ਲਿਖੋ :

1. ਭਾਰਤ ਦੇ ਤਿੰਨ ਕੋਲਾ ਉਤਪਾਦਕ ਖੇਤਰ ਲਿਖੋ।

2. ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਮੁੱਖ ਬੰਦਰਗਾਹਾਂ ਲਿਖੋ।

3. ਯਾਂਗਸੀਕਿਆਂਗ ਮੈਦਾਨੀ ਖੇਤਰ।

4. ਚੀਨ ਦੀ ਕਿਸਮ ਦਾ ਜਲਵਾਯੂ।

5. ਅਰਾਕਾਨ ਯੋਮਾ ਪਹਾੜ।

Scanned with CamScanner

Roll No. ..... Total No. of Pages : 4

PC 55631-MH

C-2052

INTRODUCTION TO COMPUTER NETWORKS AND INTERNET PROGRAMMING—BAP-303

Semester–VI

Time Allowed : Three Hours] [Maximum Marks : 45

Note :— The candidates are required to attempt *two* questions each from Sections A and B. Section C will be compulsory.

SECTION—A

1. Define computer network. Explain its components, goals and applications. 9

2. Explain about the different unguided transmission media in computer networks. 9

3. Define Internet. Explain the various internet protocols with their purpose. 9

4. What is network security ? Explain the various threats and their prevention mechanisms. 9

SECTION—B

5. Explain with an example in detail the organisation of data into table in HTML. 9

Scanned with CamScanner

6. Define the following :

(a) http

(b) ftp

(c) telnet

(d) mailto

(e) news

(f) fragmented URL.

7. Explain with an example the code to add image in a webpage and also its use as link.

8. Create a form in HTML for getting name, age, sex, phone number and address of a user.

SECTION—C

9. (a) Define value added network.

(b) What are the properties of coaxial cable ?

(c) What is the difference between absolute and relative URL ?

(d) Explain message format of email.

(e) What do you mean by email privacy ?

(f) What is the basic structure of HTML page ?

(g) How hyperlink is created in HTML ?

(h) What is an image map ?

(i) What is the difference between radio button and checkbox ?

1×9=9

(ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ)

ਨੋਟ:- ਪ੍ਰੀਖਿਆਰਥੀ ਭਾਗ ਓ ਅਤੇ ਅ ਹਰੇਕ ਵਿਚੋਂ ਦੋ-ਦੋ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨ। ਭਾਗ ੲ ਸਾਰਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ।

ਭਾਗ—ਓ

1. ਕੰਪਿਊਟਰ ਨੈੱਟਵਰਕ ਦੀ ਪ੍ਰੀਭਾਸ਼ਾ ਦਿਉ। ਇਸ ਦੇ ਭਾਗਾਂ, ਟੀਚਿਆਂ ਅਤੇ ਵਰਤੋਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 9

2. ਕੰਪਿਊਟਰ ਨੈੱਟਵਰਕਾਂ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਣ-ਸੇਧਕ ਸੰਚਾਰ ਮੀਡੀਆ ਬਾਰੇ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 9

3. ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਦੀ ਪ੍ਰੀਭਾਸ਼ਾ ਦਿਉ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਇੰਟਰਨੈਟ ਪ੍ਰੋਟੋਕੋਲਾਂ ਦੀ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਸਹਿਤ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 9

4. ਨੈੱਟਵਰਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕੀ ਹੈ ? ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵੰਗਾਰਾਂ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਬਣਤਰਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 9

ਭਾਗ—ਅ

5. HTML ਵਿੱਚ ਸਾਰਨੀ ਵਿੱਚ ਅੰਕੜਿਆਂ ਦੇ ਸੰਗਠਨ ਦੀ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਇਕ ਉਦਾਹਰਣ ਸਹਿਤ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 9

6. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰੀਭਾਸ਼ਾ ਦਿਉ :

(ੳ) http

(ਅ) ftp

(ੲ) ਟੈਲਨੈਟ

(ਸ) ਮੇਲ ਕਰੋ

(ਹ) ਨਿਊਜ਼

(ਕ) ਖੰਡਿਤ URL 9

Scanned with CamScanner

7. ਇਕ ਵੈਬ ਪੰਨੇ ਵਿੱਚ ਇਮੇਜ ਜੋੜਣ ਦੇ ਕੋਡ ਦੀ ਇਕ ਉਦਾਹਰਣ ਸਹਿਤ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

8. ਇਕ ਉਪਭੋਗਤਾ ਦਾ ਨਾਮ, ਉਮਰ, ਲਿੰਗ, ਫੋਨ ਨੰਬਰ ਅਤੇ ਐਡਰੈਸ ਲੈਣ ਲਈ HTML ਵਿੱਚ ਇਕ ਰੂਪ ਬਣਾਉ।

ਭਾਗ—ਏ

9. (ੳ) ਮੁਲ-ਜੁੜੇ (Value added) ਨੈਟਵਰਕ ਦੀ ਪ੍ਰੀਭਾਸ਼ਾ ਦਿਉ

(ਅ) ਕੋਐਕਸੀਅਲ ਕੇਬਲ ਦੇ ਕੀ ਗੁਣ ਹਨ ?

(ੲ) ਨਿਰਪੇਖ ਅਤੇ ਸਾਪੇਖ URL ਵਿੱਚ ਕੀ ਅੰਤਰ ਹੈ ?

(ਸ) ਈ-ਮੇਲ ਦੇ ਮੈਸੇਜ ਫਾਰਮੈਟ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

(ਹ) ਈ-ਮੇਲ ਨਿਜਤਾ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ?

(ਕ) HTML ਪੰਨੇ ਦੀ ਮੁਢਲੀ ਬਣਤਰ ਕੀ ਹੈ ?

(ਖ) HTML ਵਿੱਚ ਹਾਈਪਰਲਿੰਕ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ?

(ਗ) ਇਕ ਇਮੇਜ ਮੈਪ ਕੀ ਹੈ ?

(ਘ) ਰੇਡੀਓ ਬਟਨ ਅਤੇ ਚੈਕ ਬਾਕਸ ਵਿੱਚ ਕੀ ਅੰਤਰ ਹੈ ? $1 \times 9 =$

Scanned with CamScanner

PC–55636/MH

C–2052

MUSIC VOCAL

(Semester–VI)

Time : Three Hours] [Maximum Marks : 38

Note : Attempt two questions each from Section A & B carrying 6 marks each and the entire Section C consisting of 7 short answer type questions carrying 2 marks each.

SECTION—A

I. Write about the historical development of music from 1947 to present.

II. Give life sketch of Ustad Bade Gulam Ali Khan.

III. Trace the evaluation and development of Indian music scale.

IV. Write about the origin and development of Chaturang or Raagmala Gayan Shaili.

V. Write an essay about the Sufi music in Punjab.

SECTION—B

VI. What are the relation between Hindi Film music and Classical music?

Scanned with CamScanner

VII. Explain about the different Gayan Shaillies of Gurmat Sangeet.

VIII. Write down the description of Tilwara Taal with Dugun and Chaugun.

IX. Give detail description of Raag Bhairavi or Ramkali.

SECTION—C

(Compulsory Question)

X. Write brief answers of the following :

1. Define Padtall Gayaki.
2. Date of Birth of Hira Bai Barodkar.
3. Write the Aaroh and Avroh of Miyan Malhar.
4. Elementary idea about Raag, Kafi.
5. How many Matras are in 'Jat Taal'?
6. How many Vibhagas are in 'Ada Chautal'?
7. What is the Thaat of Raag Ramkali.

PUNJABI VERSION

ਨੋਟ : ਭਾਗ A ਅਤੇ B ਵਿਚੋਂ **ਦੋ-ਦੋ** ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 6 ਅੰਕ ਹਨ। ਭਾਗ C ਸਾਰਾ ਕਰੋ। ਇਸ ਵਿਚ 7 ਸੰਖੇਪ ਉੱਤਰ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 2-2 ਅੰਕਾਂ ਦੇ ਹਨ।

ਭਾਗ—A

I. 1947 ਤੋਂ ਵਰਤਮਾਨ ਤੱਕ ਦੇ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਿਕ ਵਿਕਾਸ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ।

II. ਉਸਤਾਦ ਬੜੇ ਗੁਲਾਮ ਅਲੀ ਖਾਂ ਦਾ ਜੀਵਨ ਪਰਿਚੈ ਦਿਓ।

III. ਭਾਰਤੀ ਸੰਗੀਤ ਵਿਚ 'ਸਵਰ ਸਪਤਕ' ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਉਸ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ।

IV. 'ਚਤੁਰੰਗ' ਜਾਂ 'ਰਾਗਮਾਲਾ' ਗਾਇਨ ਸ਼ੈਲੀ ਦੇ ਮੁੱਢ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ।

V. ਪੰਜਾਬ ਦੇ 'ਸੂਫੀ-ਸੰਗੀਤ' ਤੇ ਲੇਖ ਲਿਖੋ।

ਭਾਗ—B

VI. ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮੀ ਸੰਗੀਤ ਅਤੇ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਸੰਗੀਤ ਵਿਚ ਕੀ ਸਬੰਧ ਹਨ?

VII. ਗੁਰਮਤ ਸੰਗੀਤ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ-ਤਿੰਨ ਗਾਇਨ ਸ਼ੈਲੀਆਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ।

VIII. 'ਤਿਲਵਾੜਾ' ਤਾਲ ਦੀ ਦੁਗੁਨ ਅਤੇ ਚੌਗੁਨ ਸਮੇਤ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

Scanned with CamScanner

IX. ਰਾਗ ਭੈਰਵੀ ਜਾਂ ਰਾਮਕਲੀ ਦਾ ਪੂਰਨ ਪਰਿਚੈ ਦਿਓ।

ਭਾਗ—C

(ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ)

X. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਦੇ ਸੰਖੇਪ ਉੱਤਰ ਲਿਖੋ :

1. ਪੜਤਾਲ ਗਾਇਕੀ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਓ।
2. ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਹੀਰਾ ਬਾਈ ਬੜੋਦਕਰ ਦੀ ਜਨਮ ਮਿਤੀ ਕੀ ਹੈ?
3. ਰਾਗ ਮੀਆਂ ਕੀ ਮਲਹਾਰ ਦਾ ਆਰੋਹ ਅਤੇ ਅਵਰੋਹ ਲਿਖੋ।
4. ਰਾਗ ਕਾਫੀ ਦੀ ਮੁਢਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿਓ।
5. ਜੱਤ ਤਾਲ ਵਿਚ ਕਿੰਨੀਆਂ ਮਾਤ੍ਰਾਵਾਂ ਹਨ?
6. ਆੜਾ ਚੌਤਾਲ ਤਾਲ ਦੇ ਕਿੰਨੇ ਭਾਗ ਹਨ?
7. ਰਾਗ ਰਾਮਕਲੀ ਦਾ ਥਾਟ ਦੱਸੋ।

Scanned with CamScanner

Roll No. ..... Total Pages : 7

55619/MH

C-2052

HISTORY OF PUNJAB

(1799-1966 A.D.)

Semester–VI

Time Allowed : 3 Hours] [Maximum Marks : 75

Note : The candidates are required to attempt **two** questions each from Sections A and B carrying 12 marks each and the Section C (Part-I) consisting of 8 short answer type questions carrying 2 marks each and (Part-II) a map carrying 11 marks out of which 7 marks and for filling the map and 4 marks for explanatory note.

Scanned with CamScanner

SECTION—A

1. How was the Political condition of Punjab in 18th Century favourable in Ranjit Singh's rise to power ? 12

2. How Ranjit Singh conquered Kashmir ? What was significance of his victory ? 7,5

3. Discuss about the relations between Ranjit Singh and the British from 1806-1809 A.D. 12

4. Throw light on the main features of Central Administration of Ranjit Singh. 12

SECTION—B

5. Write the causes of Second Anglo-Sikh. 12

6. Critically analysis the works of John Lawrence as Chief Commissioner of Punjab. 12

Explain the causes of Gurdwara Reform Movement. Which are major Morchas ? 6,6

Describe the main factors after 1947 A.D. that lead to reorganization of Punjab in 1966 A.D. 12

SECTION—C

PART-I

Write short notes within 25-30 words on the following : 8×2=16

(i) Battle of Naushehra.

(ii) Rani Sada Kaur.

(iii) Fauj-i-Khas.

(iv) Fort of Jamrod.

(v) Lord Dalhousie.

Scanned with CamScanner

(vi) Ten Niyamas (Principles).

(vii) Chief Khalsa Diwan.

(viii) PEPSU.

PART–II (MAP)

Attempt any **one** of the following : 7,4

(i) On the map of Punjab show Kingdom of Ranjit Singh and explanatory note.

(ii) On the map of Punjab show The battle of First Anglo-Sikh War and explanatory note.

PUNJABI VERSION

ਨੋਟ : ਭਾਗ A ਅਤੇ B ਹਰੇਕ ਵਿਚੋਂ **ਦੋ-ਦੋ** ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 12 ਅੰਕ ਹਨ। ਭਾਗ C ਸਾਰਾ ਕਰੋ। ਇਸ ਵਿਚ (Part-I) 8 ਸੰਖੇਪ ਉੱਤਰ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਲਾਜਮੀ ਹਨ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 2 ਅੰਕ ਹਨ ਅਤੇ (Part-II) ਵਿਚ ਨਕਸ਼ਾ ਹੈ, ਨਕਸ਼ਾ ਭਰਨ ਦੇ 7 ਅੰਕ ਅਤੇ ਨੋਟ ਲਿਖਣ ਦੇ 4 ਅੰਕ ਹਨ।

ਭਾਗ—A

1. 18ਵੀਂ ਸਦੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਅਵਸਥਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਉੱਥਾਨ ਲਈ ਕਿਵੇਂ ਲਾਭਕਾਰੀ ਸੀ? 12

2. ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਜਿੱਤਿਆ? ਇਸ ਜਿੱਤ ਦਾ ਕੀ ਮਹੱਤਵ ਸੀ? 7,5

3. 1806-1809 ਈ. ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਾ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ। 12

4. ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਰਾਜ-ਪ੍ਰਬੰਧ ਤੇ ਚਾਨਣਾ ਪਾਓ। 12

[P. T. O.

Scanned with CamScanner

ਭਾਗ—B

5. ਦੂਜੇ ਐਂਗਲੋ-ਸਿੱਖ ਯੁੱਧ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ। 12

6. ਜਾਨ ਲਾਰੈਂਸ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਚੀਫ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਵਜੋਂ ਕੀਤੇ ਕੰਮਾਂ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾਤਮਿਕ ਪੜਚੋਲ ਕਰੋ। 12

7. ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੁਧਾਰ ਅੰਦੋਲਨ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ। ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਮੋਰਚੇ ਕਿਹੜੇ ਹਨ? 6,6

8. 1947 ਈ. ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪੁਨਰ ਗਠਨ 1966 ਈ. ਲਈ ਜਿੰਮੇਵਾਰ ਕਾਰਨਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ। 12

ਭਾਗ—C

9. **ਭਾਗ-I**

ਹੇਠ ਲਿੱਖਿਆਂ 'ਤੇ 25-30 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਸੰਖੇਪ ਨੋਟ ਲਿਖੋ : 8×2=16

(i) ਨੌਸਹਿਰਾਂ ਦੀ ਲੜਾਈ।

(ii) ਰਾਣੀ ਸਦਾ ਕੌਰ।

(iii) ਫੋਜ਼-ਏ-ਖ਼ਾਸ।

(iv) ਜਮਰੌਦ ਦਾ ਕਿਲਾ।

(v) ਲਾਰਡ ਡਲਹੌਜੀ।

(vi) ਦਸ ਨਿਯਮ।

(vii) ਚੀਫ ਖ਼ਾਲਸਾ ਦੀਵਾਨ।

(viii) ਪੈਪਸੂ (PEPSU).

ਭਾਗ-II (ਨਕਸ਼ਾ)

ਕੋਈ **ਇੱਕ** ਕਰੋ: 7,4

(i) ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਨਕਸ਼ੇ ਵਿੱਚ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸਾਮਰਾਜ ਦੇ ਸਥਾਨ ਭਰੋ ਤੇ ਨੋਟ ਵੀ ਲਿਖੋ।

(ii) ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਨਕਸ਼ੇ ਵਿੱਚ ਐਗਲੋ-ਸਿੱਖ ਯੁੱਧ ਦੀਆਂ ਲੜਾਈਆਂ ਦਿਖਾਉ ਤੇ ਨੋਟ ਵੀ ਲਿਖੋ।

Scanned with CamScanner

ll No. ..... Total Pages : 4

55624/MH

C/2052

ALGEBRA–II

Paper–III

ime Allowed : 3 Hours] [Maximum Marks : 40

ote : The candidates are required to attempt **two** questions each from Sections A and B carrying 6 marks each and the entire Section C consisting of 8 short answer type questions carrying 2 marks each.

SECTION—A

. Prove that any two bases of a finite dimensional vector space V have same number of elements.

6

Scanned with CamScanner

2. State and Prove necessary and sufficient conditi for a Non-empty subset W of a vector space V be a subspace of V.

3. If W is a subspace of finite dimensional vector spa V(F), prove that dim W ≤ dim.V. Moreover W = iff dim.W = dim.V.

4. Let V be a vector space over a field F. Then pro that : 3

(a) Every Non-zero singleton subset of V is L over F.

(b) Any subset S of V containing zero vector L.D. over F.

SECTION—B

5. State and prove Rank-Nullity Theorem.

6. Let T be a linear operator on R^3 defined as $T(x, y, z) = (2y + z, x - 4y, 3y)$: 3,3

(a) Find the matrix of T relative to the basis $B = \{(1, 1, 1), (1, 1, 0), (1, 0, 0)\}$.

(b) Also verify that $[T ; B]\ [v, B] = [T(v) ; B]$ for any vector $\in R^3$.

7. Let T be a linear operator of R^3 defined as $T(x, y, z) = (x + y, y + z, z)$.
Find characteristic polynomial and minimal polynomial of T. 6

8. Find range and kernal of $T : R^2 \to R^3$ defined by $T(x, y) = (x, x + y, y)$. 6

SECTION—C

9. Answer the following short questions : 8×2=16

(i) Find the value of k so that the vectors (1, –1, 3) (1, 2, –2) and (k, 0, 1) are L.D.

[P. T. O.

Scanned with CamScanner

(ii) Examine whether the following set of vectors in $V_3(R)$ forms a basis of not :

$(1, 0, -1), (1, 2, 1), (0, -3, 2)$.

(iii) Define the Quotient space and its dimensions.

(iv) Write any two subspaces of vector space R^2.

(v) Let V(F) and W(F) be vector spaces and $T : V \to W$ is a linear transformation. Prove that the null space of T is a subspace of V(F).

(vi) Find a linear transformation $T : R^3 \to R^4$ whose range is spanned by $(1, 2, 0, -4)$ and $(2, 0, -1, -3)$.

(vii) If $T : R^2 \to R^3$ be a linear transformation defined by $T(x, y) = (x + y, x - y, y)$ then find the rank of T.

(viii) What are singular and Non-singular linear mappings?

Scanned with CamScanner

Roll No. ..... Total Pages : 11

55621/MH

C–2052

QUANTITATIVE METHODS–II

Semester–VI

Time Allowed : 3 Hours] [Maximum Marks : 75

Note : The candidates are required to attempt **two** questions each from Sections A and B carrying 12 marks each and the entire Section C consisting of 9 short answer type questions carrying 3 marks each.

Scanned with CamScanner

SECTION—A

1. (a) In a class of 25 students, 12 have take
Economics, 8 have taken economics but no
Mathematics. Find the number of students wh
have taken Economics and Mathematics and
those who have taken Mathematics but no
Economics. 6

(b) If $y = f(x) = \frac{2x-3}{5x-2}$, prove that $f(y) = x$. 6

2. (a) Find the maximum and minimum value of the function $x^3 - 3x^2 + 5$. 6

(b) Find the derivative of the function if

$$y = x^e + e^x + x^x + e^e.$$ 6

3. (a) If $A = \begin{bmatrix} 1 & 2 \\ 2 & 4 \end{bmatrix}$, $B = \begin{bmatrix} 1 & 0 \\ 2 & -3 \end{bmatrix}$ and $C = \begin{bmatrix} 1 & -1 \\ 0 & 1 \end{bmatrix}$.

Show that $A(B + C) = AB + AC$. 6

(b) Find the inverse of the matrix :

$$A = \begin{bmatrix} 4 & 7 & 6 \\ 3 & -1 & 8 \\ 3 & 4 & 2 \end{bmatrix}.$$ 6

Calculate Mode from the following Data :

X	f
0–10	4
10–20	6
20–30	20
30–40	32
40–50	33
50–60	17
60–70	8
70–80	2

12

Scanned with CamScanner

SECTION—B

5. (a) Discuss various methods of Studying correlation. 4

(b) Find the coefficient of Rank Correlation : 8

X	15	20	28	12	40	60	20	80
Y	40	30	50	30	20	10	30	60

6. (a) Explain relationship between Correlation and Regression analysis. 5

(b) Calculate two regression equation from the following data and also estimate X when Y = 16 : 7

X :	11	7	9	5	8	6	10	12
Y :	10	8	6	5	9	7	11	13

7. Calculate Fisher's Ideal Index from the following data and show that it satisfies both Time Reversal test and Factor Reversal test : 12

Item	Best Year		Current Year	
	Price	Expenditure	Price	Expenditure
A	11	110	12	180
B	7	105	5	100
C	5	120	9	180
D	15	75	14	70

8. (a) Discuss any two components of Time Series. 4

(b) Fit a straight line trend by the method of least squares. Also estimate the Value for 2022. 8

Year	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Value	20	23	22	25	26	29	30

Scanned with CamScanner

SECTION—C

9. Write short notes on the following : $9\times3=27$

(i) Explicit and Implicit functions.

(ii) Equality of Matrices.

(iii) Demerits of Arithmetic Mean.

(iv) Union and Intersection of two sets.

(v) Skewness.

(vi) Importance of Index numbers.

(vii) Utility of Regression.

(viii) Degree of Correlation.

(ix) Standard deviation.

PUNJABI VERSION

ਨੋਟ: ਭਾਗ A ਅਤੇ B ਹਰੇਕ ਵਿਚੋਂ ਦੋ-ਦੋ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 12 ਅੰਕ ਹਨ। ਭਾਗ C ਸਾਰਾ ਕਰੋ। ਇਸ ਵਿਚ 9 ਸੰਖੇਪ ਉੱਤਰ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਲਾਜਮੀ ਹਨ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 3 ਅੰਕ ਹਨ।

ਭਾਗ—A

1. (a) 25 ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਇਕ ਕਲਾਸ ਵਿਚ 12 ਨੇ ਅਰਥ-ਸ਼ਾਸਤਰ ਲਿਆ ਹੈ, 8 ਨੇ ਅਰਥ-ਸ਼ਾਸਤਰ ਲਿਆ ਹੈ ਪਰੰਤੂ ਗਣਿਤ ਨਹੀਂ ਲਿਆ। ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਗਣਤੀ ਦਾ ਪਤਾ ਕਰੋ ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ ਅਰਥ-ਸ਼ਾਸਤਰ ਅਤੇ ਗਣਿਤ ਲਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ ਗਣਿਤ ਲਿਆ ਹੈ ਪਰੰਤੂ ਅਰਥ-ਸ਼ਾਸਤਰ ਨਹੀਂ ਲਿਆ। 6

(b) ਜੇ $y = f(x) = \frac{2x-3}{5x-2}$, ਸਿਧ ਕਰੋ ਕਿ $f(y) = x$. 6

2. (a) ਫੰਕਸ਼ਨ $x^3 - 3x^2 + 5$ ਦੀ ਅਧਿਕਤਮ ਅਤੇ ਨਿਊਨਤਮ ਮੁੱਲ ਪਤਾ ਕਰੋ। 6

(b) ਜੇ $y = x^e + e^x + x^x + e^e$ ਤਾਂ ਫੰਕਸ਼ਨ ਦਾ ਵਿਉਤਪੰਨ ਤੱਤ ਪਤਾ ਕਰੋ। 6

Scanned with CamScanner

3. (a) ਜੇ $A=\begin{bmatrix}1 & 2\\ 2 & 4\end{bmatrix}$, $B=\begin{bmatrix}1 & 0\\ 2 & -3\end{bmatrix}$ ਅਤੇ $C=\begin{bmatrix}1 & -1\\ 0 & 1\end{bmatrix}$

ਦਿਖਾਉ ਕਿ $A(B + C) = AB + AC$. 6

(b) ਮੈਟਰਿਕਸ ਦਾ ਉਲਟਾ ਪਤਾ ਕਰੋ:

$$A=\begin{bmatrix}4 & 7 & 6\\ 3 & -1 & 8\\ 3 & 4 & 2\end{bmatrix}.$$ 6

4. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਤੋਂ ਬਹੁਲਕ ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਲਾਉ: 12

X	f
0–10	4
10–20	6
20–30	20
30–40	32
40–50	33
50–60	17
60–70	8
70–80	2

ਭਾਗ—B

(a) ਸਹਿ-ਸੰਬੰਧ ਅਧਿਅਨ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਧੀਆਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 4

(b) ਦਰਜਾ ਸਹਿ-ਸੰਬੰਧ ਦੇ ਗੁਣਾਂਕ ਦਾ ਪਤਾ ਕਰੋ: 8

X	15	20	28	12	40	60	20	80
Y	40	30	50	30	20	10	30	60

(a) ਸਹਿ-ਸੰਬੰਧ ਅਤੇ ਪਰਾਵਰਤਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਵਿਚ ਸੰਬੰਧਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 5

(b ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਤੋਂ ਦੋ ਪਰਾਵਰਤਨ ਸਮੀਕਰਨਾਂ ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਲਾਉ ਅਤੇ ਅਨੁਮਾਨ ਲਾਉ X ਜਦੋ $Y = 16$: 7

X :	11	7	9	5	8	6	10	12
Y :	10	8	6	5	9	7	11	13

Scanned with CamScanner

7. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਤੋਂ ਫਿਸ਼ਰ ਦੇ ਆਦਰਸ਼ ਸੂਚਕ ਨਿਸ਼ਾਨ ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਲਾਉ ਅਤੇ ਦਿਖਾਉ ਕਿ ਇਹ ਟਾਈਮ ਰਿਵਰਸਲ ਟੈਸਟ ਅਤੇ ਫੈਕਟਰ ਰਿਵਰਸਲ ਟੈਸ਼ਟ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਤ੍ਰਿਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ: 12

ਮੱਦ	ਆਧਾਰ ਸਾਲ		ਚਲੰਤ ਸਾਲ	
	ਕੀਮਤ	ਖਰਚ	ਕੀਮਤ	ਖਰਚ
A	11	110	12	180
B	7	105	5	100
C	5	120	9	180
D	15	75	14	70

8. (a) ਟਾਈਮ ਸੀਰੀਜ਼ ਦੇ ਕਿਸੇ ਦੋ ਭਾਗਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 4

(b) ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਵਰਗਾਂ ਦੀ ਵਿਧੀ ਦੁਆਰਾ ਇਕ ਸਿਧੀ ਰੇਖਾ ਰੁਝਾਣ ਫਿਟ ਕਰੋ। 2022 ਲਈ ਮੁੱਲ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਵੀ ਲਾਉ: 8

ਸਾਲ	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
ਮੁੱਲ	20	23	22	25	26	29	30

ਭਾਗ—C

9. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ 'ਤੇ ਸੰਖੇਪ ਨੋਟ ਲਿਖੋ: 9×3=27

(i) ਸਪੱਸ਼ਟ ਅਤੇ ਲੁਪਤ ਫੰਕਸ਼ਨ।

(ii) ਮੈਟਰਿਸਜ਼ ਦੀ ਸਮਾਨਤਾ।

(iii) ਗਣਿਤ ਔਸਤ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ।

(iv) ਦੋ ਸੈਟਾਂ ਦਾ ਮੇਲ ਅਤੇ ਕਾਟ।

(v) ਤਿਰਛਾਪਨ।

(vi) ਸੂਚਕ ਨਿਸ਼ਾਨ ਨੰਬਰਾਂ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ।

(vii) ਪਰਾਵਰਤਕ ਦੀ ਉਪਯੋਗਤਾ।

(viii) ਸਹਿ-ਸੰਬੰਧ ਦੀ ਮਾਤਰਾ।

(ix) ਪਰਿਮਾਪ ਵਿਚਲਨ।

Scanned with CamScanner

Roll No. ..... Total Pages : 4

55625/MH

C/2052

DISCRETE MATHEMATICS-II

Paper–IV

Semester–VI

Time Allowed : 3 Hours] [Maximum Marks : 40

Note : The candidates are required to attempt **two** questions each from Sections A and B carrying 6 marks each and the entire Section C consisting of 8 short answer type questions carrying 2 marks each.

Scanned with CamScanner

SECTION—A

1. Solve : $S(k) - 2S(k-1) + S(k-2) = 1$, $S(0) = 2$, $S(1) = 5.5$.

2. Find a particular solution of $S_n - 4S_{n-1} + 4S_{n-2} = 2^n$.

3. Solve the recurrence relation using generating function method :

   $a_n + 3a_{n-1} = 0$, $a_0 = 7$.

4. If $S(n) - 6S(n-1) + 5S(n-2) = 0$, with $S(0) = S(1) = 1$, find generating function.

SECTION—B

5. Prove that every finite subset of a lattice has l.u.b. and g.l.b.

6. Prove by using Boolean algebra that : 6

   $a + b.c = (a + b).(a + c)$.

7. Explain by taking example the application of Boolean algebra to Switching Theory. 6

8. State and prove atleast three theorems of Boolean Algebra. 6

SECTION—C

9. Write notes on the following : 8×2=16

   (i) Differentiate homogeneous and Non-homogeneous recurrence relations.

   (ii) Solve : $S(k) - 6S(k-1) + 9S(k-2) = 0$, when $S(0) = 1, S(1) = 9$.

   (iii) Define the Generating function of a sequence.

Scanned with CamScanner

(iv) Find the Generating function of $S_n = n$.

(v) Define distributive lattice? Give an example also.

(vi) State the commutative laws, associative laws and absorption law for lattices.

(vii) Write the dual of Boolean expression $(a + 1)(a + 0) = a$.

(viii) State De-Morgan's Laws in Boolean algebra.

Scanned with CamScanner

Roll No. .....

Total Pages : 7

55622/MH

C–2052

INTERNATIONAL POLITICS :

THEORY AND PRACTICE

Semester–VI

Time Allowed : 3 Hours] [Maximum Marks : 70

Note : The candidates are required to attempt two questions each from Sections A and B carrying 10½ marks each and the entire Section C consisting of 14 short answer type questions carrying 2 marks each.

[P. T. O.

Scanned with CamScanner

SECTION—A

1. What do you mean by International Politics ? Discuss its scope. 10½

2. Explain Realist approach to understand the nature of International Politics. 10½

3. What is National Power ? Discuss its nature. 10½

4. Define Collective Security. Write down its nature. 10½

SECTION—B

5. Define Cold war and analyse the causes of Cold war. 10½

6. Write down the impact of Cold war on International Politics. 10½

7. Define Bi-Polarity. Write down factors responsible for the establishment of Bi-Polar System. 10½

8. Write a note on UNI-POLAR International System. 10½

SECTION—C

9. Write short notes on the following : 14×2=28

(i) Explain the meaning of International Politics.

(ii) Meaning of Disarrangement.

(iii) Main Supporters of Realist approach.

(iv) Main Supporters of Idealist approach.

(v) Meaning of National Power.

(vi) Power method of National Power.

(vii) Define Power.

(viii) Meaning of Balance of Power.

[P. T. O.

Scanned with CamScanner

(ix) Define Collective Security.

(x) Define Cold war.

(xi) What do you mean by Detente ?

(xii) Four impacts of Cold war.

(xiii) Write down four objectives of SAARC.

(xiv) Which are the Chief Organs of United Nations ?

PUNJABI VERSION

ਨੋਟ : ਭਾਗ A ਅਤੇ B ਹਰੇਕ ਵਿਚੋਂ ਦੋ-ਦੋ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 10½ ਅੰਕ ਹਨ। ਭਾਗ C ਸਾਰਾ ਕਰੋ। ਇਸ ਵਿਚ 14 ਸੰਖੇਪ ਉੱਤਰ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਲਾਜਮੀ ਹਨ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 2 ਅੰਕ ਹਨ।

ਭਾਗ—A

1. ਅੰਤਰ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਇਸ ਦੇ ਕਾਰਜ-ਖੇਤਰ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 10½

2. ਅੰਤਰ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੇ ਸਰੂਪ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਯਥਾਰਥਵਾਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 10½

3. ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਕੀ ਹੈ? ਇਸ ਦੇ ਸਰੂਪ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 10½

4. ਸਮੂਹਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਪ੍ਰੀਭਾਸ਼ਾ ਦਿਉ। ਇਸ ਦੇ ਸਰੂਪ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ। 10½

[P. T. O.

Scanned with CamScanner

ਭਾਗ—B

5. ਸ਼ੀਤ ਯੁੱਧ ਦੀ ਪ੍ਰੀਭਾਸ਼ਾ ਦਿਉ ਅਤੇ ਸ਼ੀਤ ਯੁੱਧ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰੋ। 10½

6. ਅੰਤਰ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਰਾਜਨੀਤੀ 'ਤੇ ਸ਼ੀਤ ਯੁੱਧ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਿਖੋ। 10½

7. ਦੋ-ਧੁਰਵੀਪਣ ਦੀ ਪ੍ਰੀਭਾਸ਼ਾ ਦਿਉ। ਦੋ-ਧੁਰਵੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਲਈ ਜਿੰਮੇਵਾਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਲਿਖੋ। 10½

8. ਇਕ-ਧੁਰਵੀ ਅੰਤਰ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ 'ਤੇ ਇਕ ਨੋਟ ਲਿਖੋ। 10½

ਭਾਗ—C

9. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ 'ਤੇ ਸੰਖੇਪ ਨੋਟ ਲਿਖੋ: 14×2=28

(i) ਅੰਤਰ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੇ ਅਰਥ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

(ii) ਨਿਸ਼ਸਤਰੀਕਰਨ ਦਾ ਅਰਥ।

(iii) ਯਥਾਰਥਵਾਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸਮਰਥਕ।

(iv) ਆਦਰਸ਼ਵਾਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸਮਰਥਕ।

(v) ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਅਰਥ।

(vi) ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਚਾਰ ਢੰਗ।

(vii) ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਪ੍ਰੀਭਾਸ਼ਾ ਦਿਓ।

(viii) ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਸੰਤੁਲਨ ਦੇ ਅਰਥ।

(ix) ਸਮੂਹਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਪ੍ਰੀਭਾਸ਼ਾ ਦਿਓ।

(x) ਸ਼ੀਤ ਯੁੱਧ ਦੀ ਪ੍ਰੀਭਾਸ਼ਾ ਦਿਓ।

(xi) ਸੁਲ੍ਹਾ-ਸਫਾਈ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?

(xii) ਸ਼ੀਤ ਯੁੱਧ ਦੇ ਚਾਰ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਿਖੋ।

(xiii) ਸਾਰਕ (SAARC) ਦੇ ਦੋ ਉਦੇਸ਼ ਲਿਖੋ।

(xiv) ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ (UN) ਦੇ ਮੁੱਖ ਅੰਤਰ ਕਿਹੜੇ ਹਨ?

Scanned with CamScanner

Roll No. .....

Total No. of Pages : 2

PC 55626-MH

C-2052

MATHEMATICAL METHODS—II, Opt.-(iii)

Semester—VI

Time Allowed : 3 Hours] [Maximum Marks : 40

Note :— Candidates are required to attempt *five* questions in all selecting *two* questions each from Section A and Section B and compulsory question of Section C.

SECTION—A

1. Find the Fourier sine and cosine transform of $f(x) = e^{-x}$. Hence evaluate $\int_0^x \frac{x \sin mx}{1+x^2} dx$ and $\int_0^x \frac{\cos mx}{1+x^2} dx$.

2. If $f_c(s) = \frac{1}{2}\tan^{-1}\left(\frac{2}{s^2}\right)$, then find F(x).

3. Find the Fourier sine transform of $\frac{e^{\pi x}(e^{2ax}+1)}{e^{ax}(e^{2\pi x}+1)}$.

4. State and prove Convolution theorem of Fourier transforms. 2×6=12

SECTION—B

5. Find the solution of the following simultaneous differential equations by using Laplace transforms :

$2\frac{d^2x}{dt^2} + 3\frac{dy}{dt} = 4, 2\frac{d^2y}{dt^2} - 3\frac{dx}{dt} = 0$ given that $x, y, \frac{dx}{dt}, \frac{dy}{dt}$ vanish at $t = 0$.

[P.T.O.

Scanned with CamScanner

6. Solve : $y'' - 3y + 2y = 4t + e^{3t}$, when $y(0) = 1$ and $y'(0) = -1$.

7. Using the Fourier transforms, solve the following initial value problem, $\frac{\partial u}{\partial t} = \frac{\partial^2 u}{\partial x^2}; t > 0$ where $u(0,t) = u(6,t) = 0$ and

$$u(x,0) = \begin{cases} 1 & ; \quad 0 < x < 3 \\ 0 & ; \quad 3 < x < 6 \end{cases}.$$

8. A string is stretched between two fixed points (0, 0) and $(l, 0)$. If it is displaced into the curve $y = c \sin\frac{n\pi x}{l}$ and released from rest in that position at time $t = 0$. Find the displacement $y(x,t)$ using Laplace transforms. 2×6=12

SECTION—C

9. (a) Find the inverse Fourier transform of $f(s) = e^{-|s|y}$.

(b) Solve : $(D^2+9)x = \cos 2t$ if $x(0) = 1$, $x\left(\frac{\pi}{2}\right) = -1$.

(c) Find the Fourier transform of the following function $e^{-2x} + 4e^{-3x}$.

(d) Find the finite Fourier cosine transform of $F(x) = x$, $0 < x < \pi$.

(e) Solve : $ty'' + 2y' + ty = \sin t$ when $y(0) = 1$.

(f) State and prove change of scale property for Fourier transform.

(g) Solve the following differential equation by Laplace transform method $(D^2-1)x = a \cosh t$, $x = Dx = 0$ at $t = 0$.

(h) Obtain a relation between Laplace transform and Fourier transform. 8×2=16

Scanned with CamScanner

Total Pages : 4

PC–56078/M

K–67/2052

ENRICHING LEARNING THROUGH ICT–VI

(Semester–VI)

(Common for B.A. B.Ed. & B.Sc. B.Ed.)

(Syllabus : May, 2021)

Time : $1\frac{1}{2}$ Hours] [Maximum Marks : 35

Note : Attempt **one** question each from Section A & B carrying 10 marks each and the entire Section C consisting of 5 short answer type questions carrying 3 marks each.

SECTION—A

I. Explain the concept and significance of ICT in Education.

OR

II. Discuss the challenges of integrating ICT in school education.

SECTION—B

III. Discuss use of ICT in teacher education.

OR

IV. Discuss Multimedia courseware in teaching and learning.

Scanned with CamScanner

SECTION—C

(Compulsory Question)

V. Write short notes on the following :

1. Using Computer in Education.
2. On-line Learning.
3. Disadvantages of ICT.
4. Internet Resources.
5. Virtual Classroom.

PUNJABI VERSION

ਨੋਟ : ਭਾਗ A ਅਤੇ B ਵਿਚੋਂ **ਇੱਕ-ਇੱਕ** ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 10 ਅੰਕ ਹਨ। ਭਾਗ C ਸਾਰਾ ਕਰੋ। ਇਸ ਵਿਚ 5 ਸੰਖੇਪ ਉੱਤਰ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 3-3 ਅੰਕਾਂ ਦੇ ਹਨ।

ਭਾਗ—A

I. ਸਿਖਿਆ ਵਿਚ ICT ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਅਤੇ ਮਹੱਤਤਾ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

ਜਾਂ

II. ਸਕੂਲ ਸਿਖਿਆ ਵਿਚ ICT ਦੇ ਏਕੀਕਰਨ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਚਣੌਤੀਆਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

ਭਾਗ—B

III. ਅਧਿਆਪਕ ਸਿਖਿਆ ਵਿਚ ICT ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

ਜਾਂ

IV. ਅਧਿਆਪਨ ਅਤੇ ਸਿੱਖਣ ਵਿਚ ਮਲਟੀਮੀਡੀਆ ਕੋਰਸਵੇਅਰ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

Scanned with CamScanner

ਭਾਗ—C

(ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ)

V. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ 'ਤੇ ਸੰਖੇਪ ਨੋਟ ਲਿਖੋ :

1. ਸਿਖਿਆ ਵਿਚ ਕੰਪਿਊਟਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨਾ।
2. ਆਨ-ਲਾਈਨ ਸਿੱਖਣਾ।
3. ICT ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ।
4. ਇੰਟਰਨੈਟ ਸਰੋਤ।
5. ਅਮਲੀ ਕਲਾਸਰੂਮ।

Scanned with CamScanner